

ZOVEEL MEER DAN EEN VAKANTIE

“Vier jaar geleden waren we al eens in Ghana. Met een grote groep mensen uit Het Brandpunt. Nu waren we maar met ons vieren. Daardoor was het toch heel anders. Nu hadden we veel directer contact met mensen.” Carla en Rob van der Laan en Marinka en Bert van den Akker brachten afgelopen mei hun vakantie in Ghana door. Tijdens hun reis bezochten ze ook de ontwikkelingsprojecten die vanuit het gemeenschapsproject Ghana Vice Versa financieel ondersteund worden.

Gerard van Eck

“Na aankomst in Ghana hebben we eerst twee dagen in het *guesthouse* (<http://okwandaho.com/>) van Henk en Joa Bosch in Accra verbleven. In de jaren '90 hebben zij voor Kerk in Actie in Ghana gewerkt. Nu wonen en werken ze er weer. Ze kennen het land en hebben een uitgebreid netwerk. Joa heeft onze reis daardoor heel goed voorbereid. Wij reisden verder zelfstandig. Dat ging prima. Mensen zijn er doorgaans heel vriendelijk. Voordat je het weet ben je met iemand wat langer in gesprek. Vrijwel overal kun je met Engels terecht, al worden er ook diverse inheemse talen gesproken. Wij hebben ons geen moment onveilig gevoeld, al zijn mensen soms wel opdringerig met het aanbieden van producten en diensten. Als je even ergens met je auto stilstaat, komt er een wandelende supermarkt voorbij. Of ze willen de ramen van je auto schoonmaken.

Ook al waren wij eerder in Ghana geweest, toch moesten we in het begin weer wennen. Het gaat er allemaal zo anders als in Nederland aan toe. De tropische temperaturen, de krioelende mensenmassa's, de vele kraampjes, het drukke verkeer, de slechte wegen. Na verloop van dagen wen je daar wel aan. Wat echter niet wende, was dat er overal ontzettend veel plastic rondzwerft. En daaraan wordt jammer genoeg niet veel gedaan.”

Oogsttijd voor boerinnen

“Na onze eerste dagen in Accra zijn we naar het noorden gevlogen. We verbleven daar in de *lodge* van Jasper Maas en zijn Ghanese vrouw. Jasper is een paar jaar geleden uitgezonden door Kerk in Actie. Nu is hij predikant in de Presbyterian Church of Ghana. Ook staat hij aan het hoofd van de agrarische dienst van die kerk. Kerk in Actie ondersteunt projecten van deze dienst voor coöperaties van boerinnen. De vrouwen maken van noten van de karitéboom *shea butter*, een boter met een unieke helende werking. Het geld dat de vrouwen met de verkoop verdienen draagt eraan bij dat ze economisch zelfstandiger zijn. Ze zijn daardoor minder afhankelijk van wat mannen hen aan geld geven.”

“Toen wij er waren, was het de oogsttijd. Her en der zagen wij vrouwen noten rapen. Geen ongevaarlijk werk. Je kunt gebeten worden door slangen en schorpioenen. Daar vallen doden bij. Moses, één van de vier projectleiders, vertelde dat daarom veel tijd gestoken wordt in het verminderen van de risico's. Door niet blootsvoets te gaan, maar door laarzen of ander schoeisel te dragen. Door goed uit te kijken en niet meteen met je handen in het gras te gaan. Ze zijn ook bezig met de ontwikkeling van een apparaat waarmee je zonder je handen te gebruiken de noten van de grond kunt rapen.”

“Omdat het oogsttijd was, waren de door Kerk in Actie gesteunde projecten niet in bedrijf. Gelukkig hebben we wel een ander project kunnen bezoeken, dat wel in bedrijf was. Zij hadden een opdracht voor een Amerikaans bedrijf en gebruikten daarvoor opgeslagen noten. De daar werkzame vrouwen hebben ons de verschillende stappen van het proces laten zien. Heel, heel intensief werk! Maar ze verdienen er voldoende geld mee, zodat het de inspanning waard is.”

“Er zijn eigenlijk twee processen. Het eerste proces loopt van het rapen van de gevallen noten tot aan het opslaan van de van hun schil ontdane noten. Vanuit het project zijn in de dorpjes pakhuizen gebouwd, waar de noten in een droge ruimte worden opgeslagen. Vroeger werden de noten in de hutjes bewaard, maar dat kwam de kwaliteit doorgaans niet ten goede. Doordat de noten zijn opgeslagen, kunnen ze op een gunstig moment aan opkopers verkocht worden. Dit levert de vrouwen al een goede prijs op. Maar meer nog verdienen ze aan een tweede proces. Daarin worden de opgeslagen noten tot boter verwerkt. Het meeste verdienen de vrouwen trouwens aan de verkoop van biologische noten. Ze hebben er dus belang bij dat op de

omringende landbouwgronden geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt worden. Vanuit het project wordt geprobeerd met de *chiefs* van de verschillende dorpjes afspraken te maken over het niet gebruiken van deze middelen op landbouwgronden in de directe nabijheid van de karitébomen. Dat valt niet mee, want de voor landbouw bestemde gronden zijn in het noorden van Ghana dikwijls erg schraal. En door de klimaatverandering wordt dit alleen maar erger. Toen wij er waren, zaten de boeren te smachten om regen. Normaal valt die vanaf begin april, maar eind mei hadden ze op een buitje na nog nauwelijks regen gehad.”

God is overal

“In het noorden hebben we ook een kerkdienst bijgewoond. Een heel bijzondere ervaring! In één van de dorpjes, onder een boom, met zo'n 15 mensen. De kleine presbyteriaanse gemeenschap heeft daar nog geen eigen gebouw. Wat ons opviel, was dat er veel gezongen werd. Met heel veel herhalingen. Twee drums dienden als preekstoel. En onze chauffeur ontpopte zich opeens als 'tweede dominee'. De preek duurde wat korter dan gewoonlijk, zodat wij ook wat zouden kunnen zeggen. Toch duurde die nog een half uur. Het thema 'Hou van je buurman' werd breed uitgewerkt. En intussen ging op de achtergrond het dorpsleven gewoon door. Het voelde heel intiem. We hebben er

zoals op een aantal andere plekken ook een kaars van Het Brandpunt achtergelaten. Dat wij een geloofsgemeenschap van katholieken en protestanten zijn, werd bijzonder gevonden.”

“In Ghana is godsdienst overal merkbaar aanwezig. De timmerman op de hoek noemt zijn zaak gerust Holy Christ Carpenter. Alle geloven – christelijk, moslim, inheems – leven tamelijk soepel met elkaar. Huwelijken zijn niet zelden gemengd. Dat mensen niet geloven, zoals bij ons in Nederland, kunnen ze zich maar moeilijk voorstellen. In het noorden zijn de meeste mensen moslim. Een tendens is dat in de dorpjes met financiële steun uit Arabische landen nieuwe moskeeën gebouwd worden. Van daaruit wordt een ander soort geloof gepredikt. De religieuze identiteit wordt veel sterker afgegrensd van die van andere religies.”

Gesprek op de werkvloer

“Wat later tijdens onze vakantie reis hebben we ook een bezoek gebracht aan de nieuwe werkplaats van het AMO Programme in Abepotia bij Nkwakwa. Tijdens onze vorige reis waren ze druk bezig met de bouw ervan. Nu was hij af. Kwaku, de manager, riep alle medewerkers bijeen. Momenteel werken er vijf mensen in de werkplaats. Ze stelden zich voor en vertelden over wat zij deden. Wat ons opviel, was dat ze hun werk allemaal met bevologenheid doen. Ze vinden belangrijk dat ze spullen maken

waarmee kinderen op scholen geholpen worden om te leren. De betrokkenheid bij het eigen werk, de werkplaats en het programma wordt bewust gestimuleerd. Werken is meer dan geld verdienen. AMO wil dat haar medewerkers zich door hun werk ook verder ontwikkelen.

Hun betrokkenheid kwam ook tot uiting, toen het gesprek kwam op wat er beter kan en wat daarvoor nodig is. De medewerkers hadden daar duidelijke ideeën over. Het meest belangrijk werd gevonden, dat er meer medewerkers komen. Er is voldoende vraag naar hun producten. Naast de houten leer materialen worden nu op verzoek ook andere leermiddelen (bijv. schoolmeubilair) gemaakt. De werkplaats heeft het nodig dat ze verder groeit. Ze kan daardoor minder afhankelijk worden van subsidiegelden. In vergelijking met een paar jaar geleden heeft de werkplaats in financieel opzicht al belangrijke stappen vooruit gezet. Het valt niet mee om nieuwe medewerkers te vinden. Kwaku, Henk en Bert zijn in diezelfde tijd naar een *job fair* voor jongeren in Accra geweest. In de hoop zo medewerkers met interesse voor houtbewerking te kunnen vinden. Maar er waren meer wensen. Zo zouden de medewerkers graag zien dat er een plek komt, waar ze veilig en gezond hout van een spray kunnen voorzien. Ook is er een nieuwe truck nodig om spullen op te halen en weg te brengen. De huidige valt van ellende bijna uit elkaar. Ook leeft het idee om de machines te voeden met stroom van zonnepanelen. Er zijn twijfels of de panelen voldoende vermogen kunnen leveren. Maar als het wel kan, dan ben je ook verlost van het telkens onaangekondigd uitvallen van de elektriciteit. En ook een omheining behoort tot de wensen. Nu wordt het terrein door anderen gebruikt om afval te dumpen. Om die reden heeft vrijwel elke *compound* een omheining. Een deel van

zo'n omheining zou gevormd kunnen worden door een *staffhouse*, waar medewerkers doordeweeks kunnen overnachten."

"Ditmaal hebben we geen modelschool bezocht, waar de door de werkplaats gemaakte leermaterialen gebruikt worden. Toch ligt hier de grootste uitdaging voor het AMO Programme. Belangrijk is dat leerkrachten getraind worden in het gebruik van de materialen. Niet eenmalig, maar telkens weer. En dat de modelscholen ook andere scholen stimuleren om ook de leermaterialen van AMO te gaan gebruiken. Nu wordt hierin voorzien door Nederlandse vrijwilligers,

maar het idee leeft om iemand uit Ghana aan te stellen die zich hierop gaat richten."

Verrijkende vakantie

"Wij kijken terug op een hele rijke vakantie. We hebben meer gedaan dan mensen ontmoeten en projecten bezoeken, maar ook rustig aan gedaan. Je hebt dan ook tijd om de sfeer van Ghana te proeven. Ook kom je dan andere mensen tegen die bij andere projecten betrokken zijn. Dat is heel inspirerend. Het grote verschil met andere vakanties is ook dat deze vakantie veel langer in je herinnering blijft. Je hebt er nog vaak over."

WIE NOG MEER WIL HOREN OVER DE OPGEDANE ERVARINGEN KAN OP 23 SEPTEMBER A.S. VANAF 20 UUR TERECHT IN HET BRANDPUNT. VOOR LIEFHEBBERS IS ER VANAF 19 UUR EEN GHANESE MAALTIJD. AANMELDEN VOOR DE MAALTIJD KAN BIJ CARLA VAN DER LAAN: CAATJEVDL@HOTMAIL.COM.

